

Årsrapport
2023

Regel|rådet

Regel|rådet

Årsrapport **2023**

Innehållsförteckning

Förord	3
Årets resultat	4
Resultatet över tid	5
Inledning	6
Regelrådet	7
1. Granskningen i praktiken	8
2. Granskningen i siffror	12
Yttranden	12
Resultat per aspekt	13
Fördelning av yttranden – avsändare	14
Regeringskansliet	15
Kommittébetänkanden (SOU)	16
Myndighetsrapporter	16
Myndighetsföreskrifter	17
Kanslisvar	18
Granskning av konsekvensutredningar upprättade på EU-nivå	20
3. Internationellt samarbete	22
4. Reflektioner över verksamhetsåret 2023	26
Uppföljning av tidigare års lämnade reflektioner	30

Förord

Det är dags att summera verksamhetsåret 2023. Regelrådet kan blicka tillbaka på ett händelserikt år, där rådet har hanterat en stor mängd ärenden. Frågeställningarna har inte sällan varit komplexa och arbetet har många gånger fått bedrivas under snäva tidsramar. Rådet har haft ett flertal extrainsatta sammanträden. Att väl utförda konsekvensutredningar kan bidra till att motverka onödigt ökande regelbörda och försämrad konkurrenskraft har under året framstått som tydligt.

Regelrådet kan konstatera att kvaliteten på de konsekvensutredningar som rådet granskat under året har försämrats något. Detta visar att Regelrådets arbete är fortsatt angeläget. Med det sagt, kan Regelrådet även se att det finns ljuslimtar. Det är till exempel allt fler regelgivare som helt frivilligt remitterar Regelrådet i ett tidigt skede i processen med ett regelarbete. Det är även fler regelgivare som väljer att omarbete konsekvensutredningen och remittera på nytt efter att Regelrådet har påtalat brister, vilket Regelrådet ser som mycket positivt och ser gärna att fler regelgivare anammar ett sådant arbetssätt.

Regelrådet vill vara ett konstruktivt och tydligt stöd genom att ange vad som skulle förbättra konsekvensutredningens kvalitet. Som ett led i detta har Regelrådet under året särskilt arbetat vidare med utformningen av den sammantagna bedömningen i yttrandena. Rådet har också i år varit tydligt med att samtliga delar i en konsekvensutredning ska redovisas, även om påverkan i det enskilda fallet bedöms vara liten. Det ska vara tydligt för mottagaren att förstå Regelrådets bedömningar – vilka delar beskrivs tillräckligt bra och vilka delar som har förbättringspotential. Regelrådet kan också konstatera att de ökade anslagen till Regelrådet, och därmed möjligheten att rekrytera fler föredragande, har gett god effekt. I år finns det till exempel inte några kanslisvar på grund av resursskäl, vilket var ett av rådets mål för året. Regelrådet har besvarat samtliga remisser med effekter av betydelse för företaget med ett yttrande vilket känns viktigt och mycket positivt.

Regelrådet kan i och med den stora mängden ärenden som har hanterats över många års tid, se i vilka avseenden som konsekvensutredningar ofta brister. Det är återkommande i de företagsspecifika delarna som påverkan på kostnader, verksamhet, konkurrens och om särskilda hänsyn kan tas till små företag i regelutformningen. Likaså är det påfallande många förslagsställare som inte kan beskriva den berörda företagspopulationen – och då särskilt ofta företagets storlek.

Enligt Regelrådet är det en oroande utveckling när förslagsställare inte på förhand analyserar varför man bedömer att ett regelarbete behöver genomföras. Följden av ett sådant arbetssätt blir en allt tyngre samlad regelbörda för Sveriges företag, många gånger med konsekvenser som inte har utretts och beskrivits tillräckligt bra.

Regelrådet innehöll under året rollen som ordförande för RegWatchEurope (RWE). Detta innebar betydligt mer arbete än vanligt, både för mig som ordförande som representerade RWE i olika sammanhang och för kansliet, som bidrog med fyra personer istället för två i det internationella arbetet.

Regelrådet kan vidare konstatera att det är aviserat att ett Förenklingsråd och ett Implementeringsråd ska inrättas. Fler råd som verkar på samma arena kräver tydliga uppdrag och ansvarsfördelning. Likaså blir det viktigt med samverkan – att vi alla ska mot samma mål – liksom samordning – hur säkerställer vi att råden inte säger emot varandra. Här finns ett viktigt arbete att göra, såväl inom som samverkan mellan råden och inte minst på övergripande ansvarsnivå. Regelrådet ser därför fram emot att etablera ett nära samarbete med övriga råd så snart de finns på plats

Avslutningsvis vill jag tacka Hanna Björknäs, Hans Lindblad och Marie-Louise Strömgren som har avgått som ersättare i Regelrådet. Jag vill också säga varmt välkomna till Peter Nilsson, Hanifeh Khayeri och Roland Sigbladh som ersättare i Regelrådet.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Årets resultat

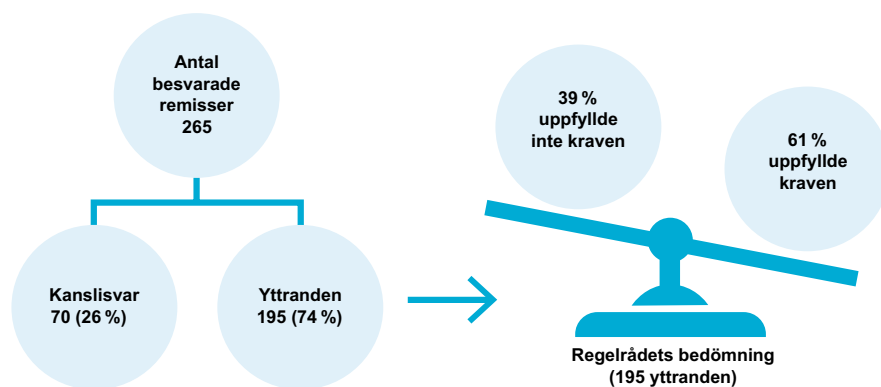
Regelrådet

Vilka? Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan. Regelrådet består av fem ledamöter som utses av regeringen.

Vad? Regelrådets uppdrag är att granska kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag. Bedömningen sker utifrån de krav som ställs i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Hur? När ett förslag bedöms få effekter av betydelse för företag avger Regelrådet ett yttrande över konsekvensutredningens kvalitet. Regelrådet kan även avstå från att yttra sig och istället lämna kanslisvar, exempelvis om förslaget inte bedöms medföra effekter av betydelse för företag.

Besvarade remisser

Fördelning av yttranden 2023

Regeringskansliet

61 remisser

👍 52 % uppfyllde kraven

👎 48 % uppfyllde inte kraven

Kommittébetänkanden (SOU)

25 remisser

👍 56 % uppfyllde kraven

👎 44 % uppfyllde inte kraven

Myndighetsrapporter

8 remisser

👍 50 % uppfyllde kraven

👎 50 % uppfyllde inte kraven

Myndighetsföreskrifter

101 remisser

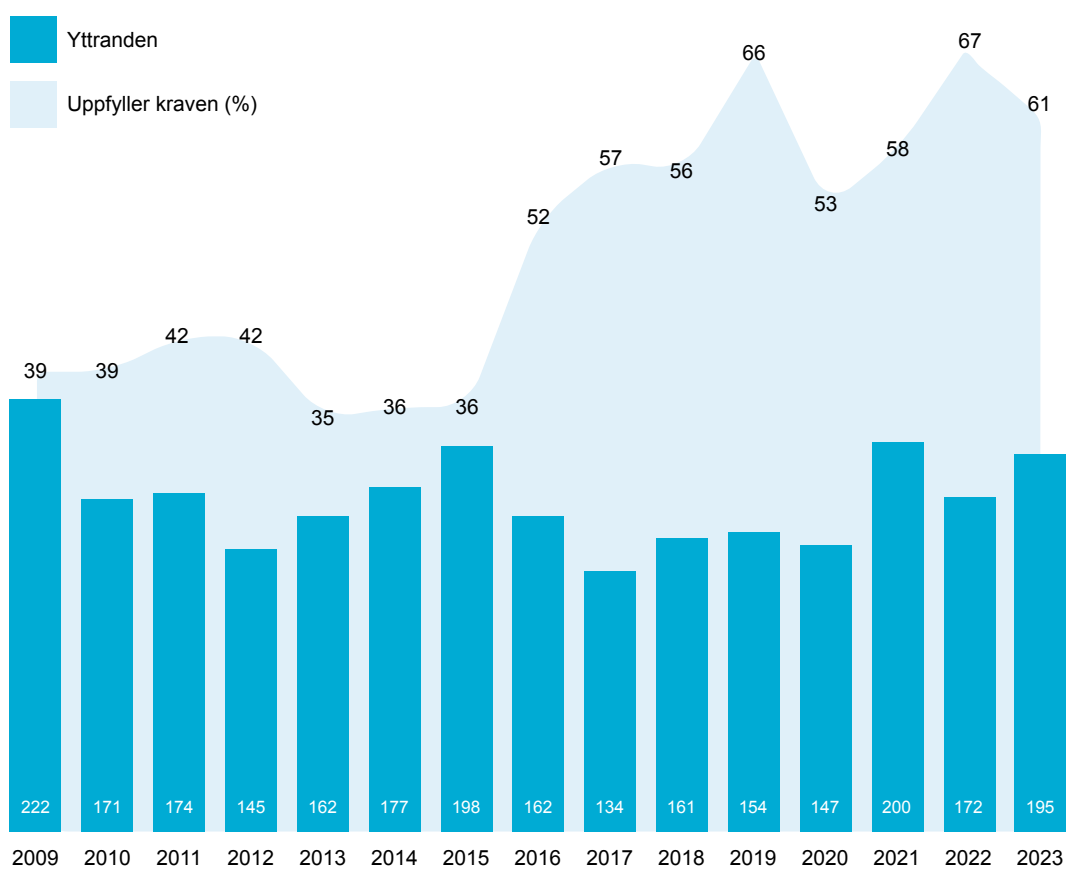
👍 67 % uppfyllde kraven

👎 33 % uppfyllde inte kraven

Resultatet över tid

Utvecklingen över tid visar att andelen godtagbara konsekvensutredningar har blivit större, även om några betydande framsteg inte har noterats de senaste åren. Andelen godtagbara konsekvensutredningar för samtliga grupper regelgivare har under de senaste åren varierat mellan strax över 50 procent och upp till 67 procent. Det kan också konstateras att Regelrådet yttrar sig i fler ärenden de senaste åren.

Yttranden godtagbara 2009–2023

Inledning

Regelrådets uppdrag

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan som har till uppgift att granska konsekvensutredningar till nya och ändrade regler som får effekter av betydelse för företag. Om regelgivare bedömer att ett författningsförslag kan få sådana effekter ska förslaget med tillhörande konsekvensutredning remitteras till Regelrådet. Regelrådet granskar de remitterade konsekvensutredningarna och bedömer om de uppfyller kraven som ställs i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, i det följande förkortad KUF. Regelrådet granskar även konsekvensutredningar upprättade på EU-nivå, efter begäran av ansvarigt svenskt departement eller myndighet. Regelrådets uppdrag och sammansättning framgår av 17–19 §§ förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket.

Regelrådets sammansättning och organisation

Regelrådet inrättades år 2008 som ett led i regeringens arbete med regelförenkling för företag.

Under perioden 2009–2014 var Regelrådet organiserat som en kommitté. År 2015 blev Regelrådets verksamhet permanent och organiseras sedan dess som ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverkets verksamhet.

Regelrådet består av en ordförande, en vice ordförande och tre ordinarie ledamöter. Anna-Lena Bohm är ordförande i Regelrådet. Lennart Renbjör är vice ordförande och Helena Fond, Hans Peter Larsson och Lars Silver är ordinarie ledamöter. Ersättare är Hanifeh Khayeri, Peter Nilsson och Roland Sigbladh.

Regelrådet bistås av Tillväxtverkets medarbetare på enheten Bättre regler för att utföra uppgifterna, såsom att bereda ärenden till Regelrådets sammanträden. Arbetet samordnas av en verksamhetsledare på Tillväxtverket med särskilda befogenheter efter delegering från Regelrådet.

Innehåll i rapporten

Detta är Regelrådets femtonde årsrapport som summerar statistiken över remitterade ärenden till Regelrådet samt i övrigt Regelrådets verksamhet för år 2023.

Regelrådet

Anna-Lena Bohm
ordförande

Lennart Renbjer
vice ordförande

Helena Fond
ledamot

Hans Peter Larsson
ledamot

Lars Silver
ledamot

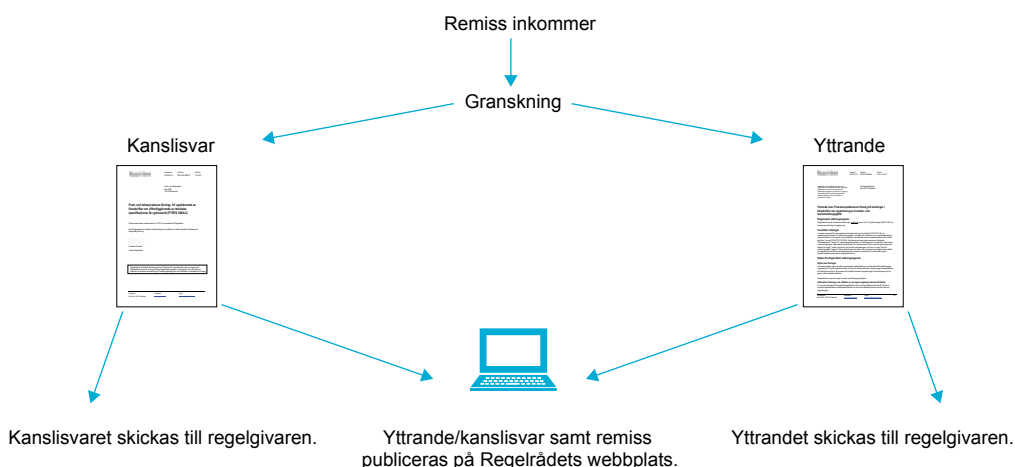

Christian Pousette
verksamhetsledare

Granskningen i praktiken

Departement och myndigheter ska remittera de förslag till nya och ändrade regler som kan få effekter av betydelse för företag till Regelrådet. För myndigheter regleras detta i förordning (2011:118) om myndigheters inhämtande av yttrande från Regelrådet och för departementen i Riktlinjer för Regeringskansliets överlämnande av underlag till Regelrådet.

När en remiss inkommer till Regelrådet är den första bedömningen om remissen ska besvaras med ett yttrande eller kanslisvar. Ett kanslisvar innebär att Regelrådet inte yttrar sig över det remitterade förslaget. I kanslisvaret anges skälet till detta. Se närmare vid avsnitt Kanslisvar. Avgörande för bedömningen är om förslaget kan medföra effekter av sådan betydelse för företag att Regelrådet bör yttra sig. Effekter av betydelse för företag innefattar såväl ekonomiska som andra effekter. Om förslaget bedöms medföra effekter av betydelse för företag, eller om förslagets effekter inte går att bedöma, besvarar Regelrådet remissen med ett yttrande.

Yttrande

Regelrådet har sedan ett antal år tillbaka arbetat med att upprätta yttranden med så tydliga bedömningar som möjligt, eftersom yttranden är Regelrådets främsta kanal för att nå ut till regelgivare. De delar i konsekvensutredningen som har förbättringspotential behöver därför framgå på ett tydligt sätt. Syftet med detta är att förbättra framtida konsekvensutredningars kvalitet, vilket förhoppningsvis får till följd att effekterna av de regler som träder i kraft är mer välutredda än vad de hade varit med en konsekvensutredning av sämre kvalitet.

I Regelrådets yttrande framgår först ställningstagandet avseende konsekvensutredningen i dess helhet – huruvida Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller eller inte uppfyller kraven enligt 6 och 7 §§ KUF. Detta syftar till att läsaren direkt ska se hur Regelrådet har bedömt konsekvensutredningen. Därefter beskrivs innehållet i remissen följt av avsnitten i 6 och 7 §§ uppdelat på de olika aspekterna.

Vid varje sådan rubrik görs en eller flera delbedömningar av ett visst avsnitt i konsekvensutredningen. Vid delbedömningen anges om punkten kan anses godtagbar eller bristfällig.

Efter samtliga rubriker kommer Regelrådets sammantagna bedömning. Vid denna rubrik vägs utgången av samtliga punkter i förslagsställarens konsekvensutredning samman till en slutlig bedömning. Den slutliga bedömningen är att konsekvensutredningen uppfyller eller inte uppfyller kraven enligt 6 och 7 §§ KUF.

Nedan redovisas de aspekter som Regelrådet granskar konsekvensutredningarna utifrån.

Aspekter i konsekvensutredningen som Regelrådet granskar

Regelrådet bedömer en konsekvensutredning utifrån hur väl förslagsställaren har redovisat följande aspekter:

1. Syftet med förslaget
2. Alternativa lösningar
3. Effekter om ingen reglering kommer till stånd
4. Förslagets överensstämmelse med EU-rätten
5. Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande
6. Behov av speciella informationsinsatser
- 7–9. Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch
10. Administrativa kostnader till följd av förslaget
11. Andra kostnader till följd av förslaget
12. Påverkan på företagets verksamhet
13. Påverkan på konkurrensförhållandena
14. Påverkan på företagen i andra avseenden
15. Behov av särskild hänsyn till små företag

Kanslisvar

Det finns ett flertal orsaker till att en remiss besvaras med kanslisvar från Regelrådet.

Anledningar till kanslisvar

Begränsade effekter för företag: Förslaget bedöms inte medföra effekter av sådan betydelse för företag att Regelrådet bör yttra sig. Detta är den vanligaste orsaken till kanslisvar.

Resursskäl: Det kan vara så att det inkommer många ärenden i förhållande till tillgängliga personalresurser. Regelrådet behöver då prioritera att yttra sig över de remisserna med allra störst betydelse för företag.

Tidsskäl: Enligt förordning (2011:118) om myndigheters inhämtande av yttrande från Regelrådet och Riktlinjer för Regeringskansliets överlämnande av underlag till Regelrådet ska Regelrådet lämnas en svarstid på minst två veckor för att besvara en remiss. Lämnar förslagsställaren kortare tid efterfrågar Regelrådet en förlängd svarstid. Om detta inte är möjligt för förslagsställaren besvaras remissen med kanslisvar.¹

Övriga orsaker till kanslisvar: Det kan exempelvis vara att någon författningstext inte har remitterats till Regelrådet. Denna kategori inbegriper också remisser som omfattas av 7 § avgiftsförordningen (1992:191) vilket medför att KUF inte är tillämplig, liksom remisser där beslut om föreskrifter har fattats före remitteringen till Regelrådet.

¹ Vissa undantag finns från detta.

Granskning av konsekvensutredningar upprättade på EU-nivå

Regelrådet har i uppdrag att på begäran från regelgivare yttra sig över konsekvensutredningar avseende förslag till regler upprättade på EU-nivå, som bedöms få stor påverkan på företag i Sverige. Regelrådets uppdrag i dessa ärenden skiljer sig från uppdraget när det gäller granskning av konsekvensutredningar upprättade av en svensk förslagsställare. I yttranden över EU-konsekvensutredningar ges inga omdömen om konsekvensutredningen uppfyller kraven eller inte. Istället förs resonemang kring de delar som finns med i EU-konsekvensutredningen samt om en kompletterande konsekvensutredning behöver upprättas för att belysa förslaget effekter för företag i Sverige och vilka aspekter som särskilt behöver utredas i denna.

Kommunikation

Regelrådet har en webbplats² där det finns information om Regelrådets yttranden och kanslisvar samt om verksamheten i övrigt. Det finns också en statistiksida där man kan jämföra resultaten mellan olika regelgivare. Antalet besökare på Regelrådets webbplats uppgick till cirka 13 000 år 2023.

Regelrådets nyhetsbrev Regelrätt kommer ut sex gånger per år och har cirka 800 prenumeranter. Prenumeranterna kan vara personer som arbetar inom myndighet eller departement, organisationer eller andra som är intresserade av Regelrådets verksamhet.

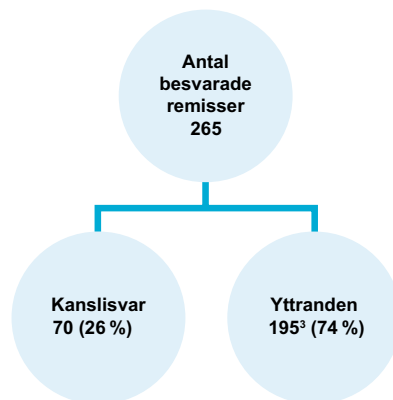
² www.regelradet.se

2

Granskningen i siffror

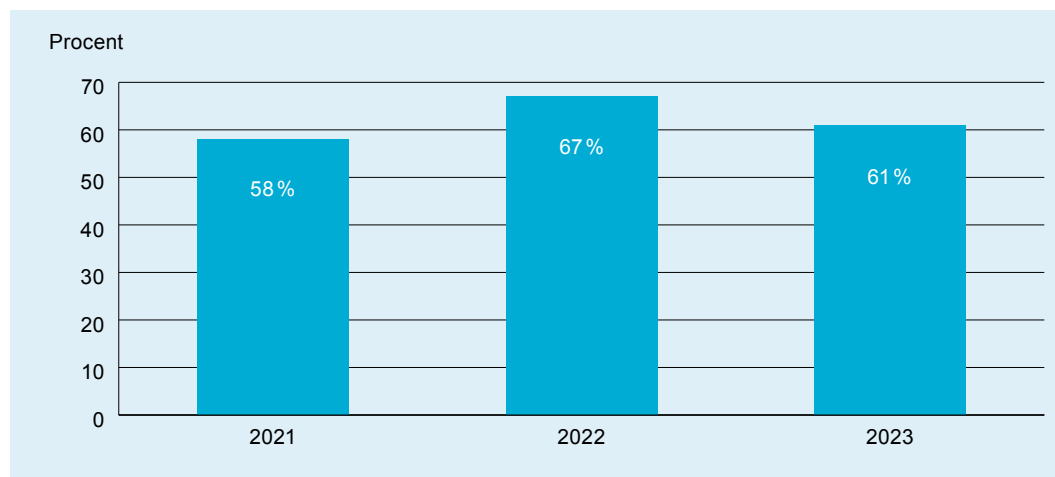
År 2023 har Regelrådet behandlat 265 remisser. 195³ av dessa ledde till yttranden (motsvarande en andel på 74 procent) och 70 ledde till kanslisvar (motsvarande en andel på 26 procent).

Figur 1: Besvarade remisser 2023.

Yttranden

Av de 195 ärenden som Regelrådet har yttrat sig över har 119 innehållit en konsekvensutredning som sammantaget har bedömts uppfylla kraven i 6 och 7 §§ KUF, vilket motsvarar en andel på 61 procent. Resultatet är något försämrat i jämförelse med år 2022 då 67 procent av konsekvensutredningarna ansågs uppfylla kraven. Se bilaga på Regelrådets webbplats för detaljerad information gällande resultatet.

Figur 2: Regelrådets bedömningar av konsekvensutredningar 2021, 2022 och 2023, andel som uppfyllde kraven.

³ Utöver dessa 195 yttranden har också 8 ärenden besvarats med så kallade förenklade yttranden. De ärendena är undantagna här. Förenklade yttranden är yttranden som inte innehåller någon fullständig bedömning av konsekvensutredningens kvalitet.

Resultat per aspekt

Aspekt	2023		
	Antal		Andel godtagbara (%)
	Godtagbar	Bristfällig	
Syfte	195	0	100%
Överensstämmelse med EU-rätten	185	10	95%
Effekter om ingen reglering kommer till stånd	184	11	94%
Påverkan i andra avseenden	179	16	92%
Berörda företag utifrån bransch	176	19	90%
Särskild hänsyn till tidpunkten för ikraftträdande	176	19	90%
Alternativa lösningar	167	28	86%
Speciella informationsinsatser	147	48	75%
Antal berörda företag	141	54	72%
Förändringar i företagets verksamhet	135	60	69%
Andra kostnader	129	66	66%
Särskild hänsyn till små företag	120	75	62%
Administrativa kostnader	119	76	61%
Storleken på berörda företag	117	78	60%
Konkurrenspåverkan	114	81	58%

Figur 3: Regelrådets bedömning per aspekt 2023, rangordnade efter störst andel godtagbara.

De tre punkter i 6 och 7 §§ KUF som har högst andel godtagbara beskrivningar är:

- Förslagsställarens beskrivning av syftet och vad man vill uppnå med regleringen (100 %),
- Överensstämmelse med EU-rätten (95 %) samt
- Effekter av om någon reglering inte kommer till stånd (94 %).

De tre punkter i 6 och 7 §§ KUF som har lägst andel godtagbara beskrivningar är:

- Konkurrenspåverkan (58 %),
- Storleken på berörda företag (60 %) samt
- Administrativa kostnader (61 %).

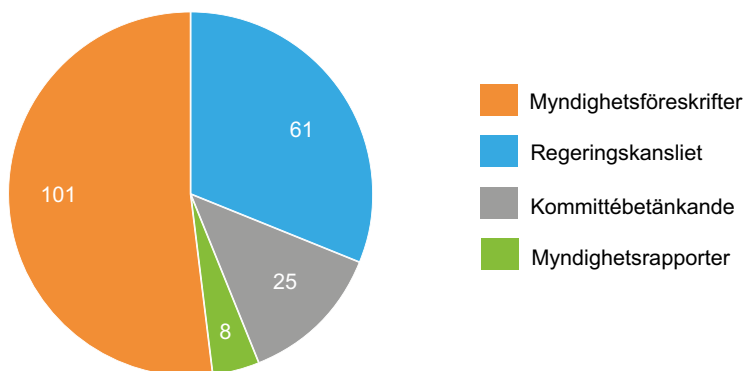
Regelrådet gör en proportionalitetsbedömning av såväl varje enskild delaspekt som i den sammantagna bedömningen. Vad som är tillräckligt för att nå en godtagbar bedömning kan därför skilja sig åt mellan olika ärenden, med anledning av ärendenas karaktär. Att det finns beskrivningar av aspekter som har stor betydelse för företagen kan därför ha bäring på hela ärendet och om den sammantagna bedömningen blir godtagbar eller bristfällig.

Fördelning av yttranden – avsändare

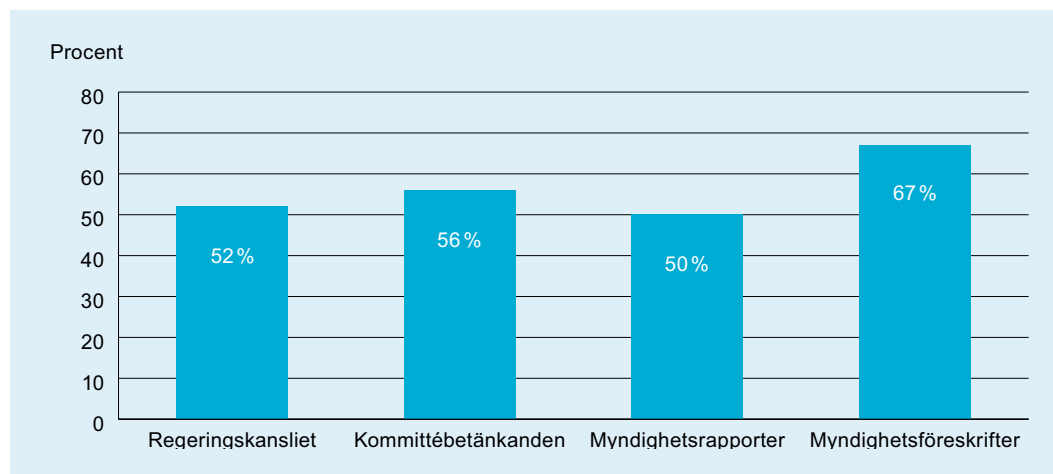
Regelrådet får remisser från myndigheter och de olika departementen inom Regeringskansliet. Resultaten redovisas enligt följande:

1. Promemorior och andra internt framtagna remisser, remitterade av Regeringskansliet.
2. Kommittébetänkanden (SOU) framtagna av kommittéer och remitterade av Regeringskansliet.
3. Myndighetsrapporter framtagna av myndigheter. Dessa kan remitteras av Regeringskansliet eller av myndigheter. Myndighetsrapporter innehåller förslag till nya eller ändrade författningar som har utarbetats av myndigheter. Oftast är det ett resultat av ett regeringsuppdrag, men de kan också vara upprättade på eget initiativ av myndigheten, genom en så kallad hemställan till ansvarigt departement.
4. Remisser framtagna och remitterade av myndigheter, innehållande förslag till myndighetsföreskrifter.

De 195 remisser som ledde till yttranden 2023 var fördelade enligt följande:

Figur 4: Fördelning, antal yttranden per kategori, 2023.

Figur 5: Fördelning av yttranden och andel som uppfyllde kraven, 2023.

Regeringskansliet

Regelrådet yttrade sig över konsekvensutredningarna i 61 remisser framtagna internt på Regeringskansliet. 32 av dessa, motsvarande 52 procent, ansågs uppfylla kraven i KUF. Detta kan jämföras med år 2022 då 33 av 52 (63 procent) respektive år 2021 då 36 av 72 (50 procent) bedömdes uppfylla kraven.

REGERINGSKANSLIET Departement	Antal		
	Uppfyller kraven	Uppfyller inte kraven	Totalt
Finansdepartementet	20	11	31
Infrastrukturdepartementet	0	1	1
Justitiedepartementet	3	2	5
Klimat- och näringslivsdepartementet	5	9	14
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet	1	1	2
Miljödepartementet	0	1	1
Socialdepartementet	2	4	6
Utbildningsdepartementet	1	0	1
Totalt	32	29	61

Figur 6: Regelrådets yttranden över Regeringskansliets internt framtagna remisser, 2023.⁴

⁴ I årsrapporten och bilagan står vissa departement redovisade dels med det namn som de hade fram till hösten 2022, dels med det namn som de har haft från och med 2023. Detta beror på att departementet har remitterat Regelrådet innan ändring och sammanslagning av vissa departement.

Kommittébetänkanden (SOU)

Regelrådet yttrade sig över konsekvensutredningarna i 25 kommittébetänkanden. 14 av dessa, motsvarande 56 procent, ansågs uppfylla kraven i KUF. Detta kan jämföras med år 2022 då 11 av 22 (50 procent) respektive år 2021 då 21 av 38 (55 procent) bedömdes uppfylla kraven.

KOMMITTÉBETÄNKANDEN	Antal		
	Uppfyller kraven	Uppfyller inte kraven	Totalt
Finansdepartementet	3	6	9
Justitiedepartementet	5	0	5
Klimat- och näringslivsdepartementet	1	1	2
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet	1	1	2
Näringsdepartementet	0	1	1
Socialdepartementet	3	2	5
Utbildningsdepartementet	1	0	1
Totalt	14	11	25

Figur 7: Regelrådets yttranden över kommittébetänkanden per remitterande departement, 2023.

Myndighetsrapporter

Regelrådet yttrade sig över konsekvensutredningarna i 8 myndighetsrapporter. 4 av dessa, motsvarande 50 procent, ansågs uppfylla kraven i KUF. Detta kan jämföras med år 2022 då 4 av 10 (40 procent) respektive år 2021 då 3 av 12 (25 procent) bedömdes uppfylla kraven.

MYNDIGHETSRAPPORTER	Antal		
	Uppfyller kraven	Uppfyller inte kraven	Totalt
Remitterande departement och ansvarig förvaltningsmyndighet			
Miljödepartementet/ Naturvårdsverket	1	0	1
Klimat- och näringslivsdepartementet/ Energimyndigheten	0	1	1
Klimat- och näringslivsdepartementet/ Naturvårdsverket	1	2	3
Klimat- och näringslivsdepartementet/ Energimarknadsinspektionen	1	0	1
Klimat- och näringslivsdepartementet/ Riksgäldskontoret	0	1	1
Socialdepartementet / Folkhälsomyndigheten	1	0	1
Totalt	4	4	8

Figur 8: Regelrådets yttranden över myndighetsrapporter per remitterande departement och ansvarig myndighet, 2023.

Myndighetsföreskrifter

Regelrådet yttrade sig över konsekvensutredningarna i 101 remisser från myndigheter. 68 av dessa, motsvarande 67 procent, ansågs uppfylla kraven i KUF. Detta kan jämföras med år 2022 då 68 av 88 (77 procent) respektive år 2021 då 56 av 78 (72 procent) bedömdes uppfylla kraven.

MYNDIGHETER	Antal		
	Uppfyller kraven	Uppfyller inte kraven	Totalt
Arbetsförmedlingen	0	1	1
Bolagsverket	2	0	2
Boverket	8	2	10
Energimarknadsinspektionen	4	0	4
Energimyndigheten	2	1	3
Finansinspektionen	3	1	4
Folkhälsomyndigheten	1	0	1
Försäkringskassan	1	0	1
Havs- och vattenmyndigheten	5	3	8
Inspektionen för vård och omsorg	0	1	1
Jordbruksverket	9	9	18
Livsmedelsverket	3	1	4
Myndigheten för press, radio och TV	2	0	2
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1	2	3
Naturvårdsverket	1	4	5
Polismyndigheten	2	2	4
Post- och telestyrelsen	1	0	1
Riksbanken	2	0	2
Riksgälden	1	0	1
Sjöfartsverket	5	0	5
Skogsstyrelsen	3	0	3
Skolverket	1	1	2
Socialstyrelsen	1	0	1
Statistiskmyndigheten SCB	5	0	5
Strålsäkerhetsmyndigheten	0	1	1
Svenska kraftnät	0	1	1
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	1	0	1
Transportstyrelsen	2	0	2
Tullverket	2	2	4
Upphandlingsmyndigheten	0	1	1
Totalt	68	33	101

Figur 9: Regelrådets yttranden över myndighetsföreskrifter, 2023.

Kanslisvar

Enligt 17 § förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket ska Regelrådet yttra sig över konsekvensutredningar som har upprättats i enlighet med 15 a § kommittéförordningen (1998:1474) eller 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning och som har legat till grund för ett förslag till föreskrifter som kan få effekter av betydelse för företag.

Inte sällan remitteras även föreskrifter som inte bedöms få effekter av betydelse för företag. När så sker, yttrar sig Regelrådet inte i ärendet utan besvarar istället remissen med ett så kallat kanslisvar. Utöver förslagens effekter för företag finns det också ett flertal andra anledningar till att en remiss besvaras med kanslisvar och anledningen framgår alltid av remissvaret. Se s. 9 för mer information om de olika anledningarna till att en remiss besvaras med kanslisvar.

År 2023 besvarade Regelrådet 70 remisser med kanslisvar.

- I 66 av kanslisvarerna, motsvarande en andel på 94 procent, var orsaken begränsade effekter för företag.
- 4 av kanslisvarerna, motsvarande en andel på 6 procent, hörde till kategorin övrigt.⁵

KANSLISVAR	2023	
	Antal	Andel (%)
Anledning till kanslisvar		
Begränsade effekter	66	94 %
Övrigt	4	6 %
Totalt	70	100 %

Figur 10: Anledning till kanslisvar, 2023.

⁵ Denna kategori inbegriper remisser där någon författningstext inte har remitterats till Regelrådet. Detta kan vara remisser där 7 § avgiftsförordningen (1992:191) har aktualiserats vilket medför att KUF inte är tillämplig, liksom remisser där besluten om föreskrifterna har fattats före remitteringen till Regelrådet vilket medför att Regelrådet inte yttrar sig över konsekvensutredningens kvalitet.

Office for 60 50 83 61 1

Granskning av konsekvensutredningar upprättade på EU-nivå

Regelrådet genomförde under åren 2017-2018 en uppföljning av uppdraget att granska konsekvensutredningar upprättade på EU-nivå.⁶ Uppföljningen ledde sedan fram till en hemställan som togs fram gemensamt med Tillväxtverket.⁷ Mot bakgrund av vad som framkom vid Regelrådets uppföljning, har Regelrådet bedömt att uppdraget avseende granskning av konsekvensutredningar upprättade på EU-nivå inte är utformat på ett sätt som medför maximal nytta för regelgivarna, samtidigt som granskningen har genomförts på ett mycket resurskrävande sätt.

Regelrådet har reviderat sin granskningsrutin gällande konsekvensutredningar upprättade på EU-nivå, och genomför numera en mer översiktlig granskning i jämförelse med vad som gjordes tidigare. Ett fokus i granskningen är om en svensk kompletterande konsekvensutredning bör upprättas i detta skede av processen, för att närmare beskriva effekterna för svenska företag. Generellt kan sägas att Regelrådets utgångspunkt är att effekterna för svenska företag behöver beskrivas. Regelrådets rekommendation är därför vanligen att en kompletterande svensk konsekvensutredning bör upprättas, och företrädesvis i ett så tidigt skede i processen som möjligt. Vid behov kan då konsekvensutredningen revideras under förhandlingarnas gång. Konsekvensutredningen fungerar då också som ett stöd i förhandlingsarbetet, och kan även underlätta samrådsprocessen. Med ett sådant arbetssätt kan den tidigt upprättade konsekvensutredningen ligga till grund för den slutliga konsekvensutredningen, som upprättas i arbetet med det nationella genomförandet av EU-rättsakten.

Regelrådet yttrade sig över 34 konsekvensutredningar upprättade på EU-nivå under året. I det sammanhanget vill Regelrådet särskilt nämna EU-kommissionens förslag till direktiv om markhälsa, som Regelrådet yttrade sig över efter särskild begäran från ansvarigt svenskt departement. Yttrandet blev därför mer omfattande och hanterades under sommaren genom ett extrainsatt sammanträde. Regelrådet ansåg att en fördjupad svensk konsekvensutredning behövde upprättas.⁸

Det finns undantag från rekommendationen om en svensk kompletterande konsekvensutredning. Under året finns det exempel när det inte har bedömts proportionerligt eller behövt att genomföra en tidig kompletterande utredning. Det kan vara att Regelrådet bedömer att EU-kommissionens konsekvensutredning är tillräcklig även för svenska förhållanden, eller att EU-kommissionens förslag innehåller sådana förslag som sannolikt kommer strykas helt eller förändras betydligt i kommande förhandlingar. Ytterligare exempel under året är när föreslagna krav på EU-nivå redan finns på nationell nivå, liksom när arbetet med en kompletterande svensk konsekvensutredning redan har påbörjats. När sådana särskilda omständigheter föreligger, avstår Regelrådet från sin rekommendation att en svensk kompletterande konsekvensutredning bör upprättas.

Regelrådet anser även fortsatt att regeringen behöver komma fram till ett lämpligt system rörande det nationella arbetet med konsekvensutredning vid förslag från EU, vilket även innefattar när Regelrådet ska komma in i processen.

⁶ Se Regelrådets årsrapport för 2018, kapitel 4 Uppföljning, s 28 för mer information om uppföljningen.

⁷ Hemställan lämnades in till Näringsdepartementet i november 2019. I hemställan lämnas förslag på vad respektive instans borde göra eller bistå med och när i processen det borde ske. Regelrådets diarienummer RR 2019-283, *Konsekvenser av EU-lagstiftning Hemställan efter genomförd uppföljning och utvärdering av Regelrådets uppdrag avseende konsekvensutredningar på EU-nivå*.

⁸ Se Regelrådets yttrande med diarienummer RR 2023-154, beslut vid sammanträde den 24 juli 2023.

3 Internationellt samarbete

Regelrådet är medlem i RegWatchEurope (RWE), ett informellt nätverk bestående av oberoende granskningsorgan från åtta länder. Det övergripande målet för nätverket är att främja regelförbättring på nationell och internationell nivå genom erfarenhetsutbyte och påverkansarbete. Fokus ligger på konsekvensutredning och utvärdering av regler och omfattar både stöd och granskning.

RWE har ett årligt roterande ordförandeskap och det har beslutats att i den mån det är möjligt ska RWE-ordförandeskapet sammanfalla med EU-ordförandeskapet. Då Sverige var ordförande i ministerrådet första halvåret 2023 var Regelrådet således ordförande för RWE hela året. Detta innebar betydligt mer arbete än vanligt, både för ordförande som representerade RWE i olika sammanhang och för kansliet, som bidrog med fyra personer i stället för två i det internationella arbetet.

Regelrådets ordförande deltog i januari i en större konferens om bättre lagstiftning, ”Regulating Regulatory Decision-making” (Directors and Experts of Better Regulation, DEBR), som anordnades inom ramen för det officiella svenska EU-ordförandeskapsprogrammet, där hon deltog i en paneldebatt om ex post-utvärdering.

Ex post-utvärdering var också ett tema för det första av fem seminarier som RWE anordnade under året. Medan konsekvensutredning ex ante syftar till att identifiera, analysera och uppskatta effekterna av alternativa lösningar och regelkrav, syftar ex post-utvärderingar till att analysera huruvida de uppskattade effekterna var korrekta, om målsättningarna med initiativet har uppnåtts och om kraven fortfarande är ändamålsenliga. Många länder saknar emellertid processer för systematisk utvärdering och har av bland annat OECD benämnts som den svagaste länken i lagstiftningsprocessen, att den ofta inte anses vara en integrerad del av lagstiftningscykeln och att det finns stora brister i såväl utformning som tillämpning. Bland slutsatserna kan nämnas avsaknad av politisk efterfrågan på och incitament för ex post-utvärdering. Vikten av systematisk utvärdering som en lärandeprocess, som inkluderar datainhämtning, underströks. En utvärdering bör vidare åtföljas av rekommendationer, t.ex. att regelverket bör revideras, helt tas bort eller bibehållas utan ändringar. Behovet av en starkare koppling mellan konsekvensutredning ex ante och utvärdering i efterhand, t.ex. genom att inkludera planer och kriterier för utvärdering redan i konsekvensutredningen och utvärderingar som en utgångspunkt för konsekvensutredning betonades, liksom granskningsorgans betydelse för att säkerställa hög kvalitet. Det varierar bland granskningsorgan, på nationell och EU-nivå, huruvida och i vilken utsträckning dessa granskar även utvärderingar. Regelrådet saknar detta mandat idag.

Ett innovationsfrämjande ramverk för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och välfärd har blivit en allt viktigare politisk målsättning. Regler ska främja, eller åtminstone inte hindra, innovation. Lagstiftningsprocessen påverkas å andra sidan av snabb teknologisk – och lagstiftningsteknisk – innovation, där det allt oftare hänvisas till experimentell lagstiftning och regulatoriska sandlådor. Men vad menar vi med innovation? Med innovationsvänlig lagstiftning? Med experimentell lagstiftning? Och hur utreder och bedömer vi reglers påverkan på innovation, och tvärtom? RWE anordnade två seminarier på temat innovation och lagstiftning. Det första seminariet fokuserade på vägledning, checklistor, bästa praxis och rekommendationer på olika nivåer och ur olika aspekter. Bland slutsatserna kan nämnas att lagstiftningsprocessen har varit alltför långsam för att hålla jämna steg med den teknologiska utvecklingen och att det är svårt att hitta en balans mellan flexibilitet och förutsägbarhet. Medan detta seminarium hade ett mer teoretiskt och övergripande perspektiv, hade det andra seminariet på samma tema en mer praktisk ansats, med fokus på bedömningar, slutsatser, metodik och granskningar av konkreta fall, bland annat om elbilar, drönare, radioutrustning, transporttjänster, läkemedel och information från offentlig sektor. Det konstaterades att det finns många olika aspekter av – och kriterier för – innovation och att det inte är lätt att bedöma eller kvantifiera lagstiftningens effekter på innovation, varken på kort eller lång sikt. Det finns vidare sällan entydiga slutsatser som kan dras från befintliga studier eller enskilda regelverk och det finns därför ett klart behov av vidareutveckling av metoder och fortsatt erfarenhetsutbyte på området.

Det fjärde seminariet som anordnades under det svenska RWE-ordförandeskapet handlade om granskning, genomförande och utvärdering av EU-lagstiftning. Diskussionerna utgick från resultatet av en enkätundersökning genomförd på initiativ av det norska Regelrådet om RWE-organens olika mandat och praxis. Det kan konstateras att det svenska Regelrådets granskning av EU-kommissionens lagförslag och konsekvensutredningar sker i större utsträckning jämfört med flera andra RWE-organ. Seminariet inledde också det gemensamma RWE-projektet kring EU:s dataskyddsförordning, GDPR.

Vid det femte och sista seminariet diskuterades RWE-organens olika erfarenheter och praxis vad avser stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet. Här kan konstateras att det svenska systemet och praxis skiljer sig från flera andra RWE-länder. Regelrådet saknar uttryckligt mandat att ge råd och stöd i sedvanlig mening och tolkar sitt mandat snävt i detta avseende, då regeringen i stället givit ett sådant uppdrag till Tillväxtverket. Visserligen kan det hävdas att Regelrådets yttranden, som är rådgivande, utgör visst stöd i den mening att rådet påpekar vad som saknas och vad som kan förbättras i en konsekvensutredning. Med råd och stöd avses dock vanligen att bistå regelgivare med generella och specifika utbildningar och konkret vägledning inför och under specifika konsekvensutredningar, snarare än i den sedvanliga remitteringen till alla remissinstanser, inklusive Regelrådet, då konsekvensutredningen i princip är klar. I jämförelse med RWE-länders verksamhet inom detta område framgår emellertid att råd och stöd i sedvanlig mening sker i mindre utsträckning i Sverige.

I maj anordnade EU-kommissionens nämnd för lagstiftningskontroll (Regulatory Scrutiny Board, RSB) sin femte årliga granskningskonferens. Utgångspunkt för årets konferens var slutsatserna i RSB:s rapport för 2022, som lägger särskilt fokus på kostnadsnyttoanalys, då denna typ av analys i EU-kommissionens konsekvensutredningar ofta bedöms bristfälliga av RSB. Trots många kvarstående brister menar RSB att trenden går mot bättre konsekvensutredningar och att RSB har bidragit till detta, vilket visar sig i ständiga förbättringar mellan utkast till konsekvensutredningar och de slutliga versionerna. RWE deltog i konferensens båda paneldebatter genom ordförandena för finska och nederländska råden. I samband med konferensen träffades Regelrådets ordförande och andra RWE-ledamöter sina motsvarigheter i RSB för mer djupgående diskussioner. I december anordnade RSB ytterligare en granskningskonferens, vid vilket Regelrådets ordförande och andra RWE-ledamöter deltog. Vid denna konferens lyftes utmaningar i granskningen av bedömningar av effekter på konsumenter respektive konkurrenskraft.

Regelrådets ordförande ledde delegationen från RWE som i maj träffade EU-kommissionens vice ordförande, Maroš Šefčovič, och medlemmar ur hans kabinett för att diskutera aktuella frågor kopplade till EU:s lagstiftningsprocess, inklusive politiska åtaganden om tillväxtfrämjande regelverk i meddelandet om långsiktig konkurrenskraft. RWE välkomnade EU-kommissionens initiativ för att förenkla lagstiftning och minska regelbördor, men underströk också vikten av att inte begränsa detta till rapporteringskrav, eller enbart administrativa bördor. RWE beklagade avsaknaden av konsekvensutredningar till flera större lagstiftningsförslag på senare tid, med hänvisning till ärendets brådskande natur. RWE framhöll att bristen på konsekvensutredning på EU-nivå riskerar att leda till längre och mer komplicerade förhandlingar och till sämre utformade regler. Dessutom skapar avsaknad av konsekvensutredning på EU-nivå ökade bördor för medlemsstaterna, både i förhandlingsfasen och i den senare implementeringsfasen.

RWE antog under året två gemensamma yttranden, det första över EU-kommissionens konkurrenskraftsmeddelande, ”Long-term competitiveness of the EU: looking beyond 2030“, COM(2023) 168 final). Yttrandet är fokuserat till avsnittet om hur man vill åstadkomma ett bättre regulatoriskt ramverk och rör reflektioner kring den nya konkurrenskraftskontrollen, metodik för att bedöma kumulativa effekter, principen om ”en in, en ut”, minskade rapporteringsskyldigheter, utvärderingsklausuler, genomförande av EU-lagstiftning i medlemsstaterna samt nyckelindikatorer för att mäta hur målsättningarna uppnåtts.

RWE yttrade sig även över EU-kommissionens rapport om den årliga regelbördan, Annual Burden Survey 2022. I detta välkomnar RWE kommissionens ambition att minska rapporteringskostnader med 25 procent och att principen om en in, en ut, har ökat fokus på redovisning av kvantitativa uppgifter i konsekvensutredningar. RWE understryker vikten av att alla fullgörandekostnader bör omfattas av nämnda princip och efterfrågar en större tydlighet i kommande rapporter hur målsättningen om administrativa bördor fördelas mellan myndigheter och företag. I yttrandet ifrågasätter RWE hur kompensationsåtgärder beskrivs i rapporten. RWE sluter sig vidare till kommissionens konstaterande att även rådet, EU-parlamentet och medlemsstaterna måste bidra till att uppnå de övergripande målsättningarna om reducerade bördor, såväl under förhandlingar som i implementeringen av EU-lagstiftning.

Vid ett möte i rådsarbetsgruppen för konkurrenskraft och tillväxt, underarbetsgruppen om bättre lagstiftning, presenterade RWE sin verksamhet. RWE föreslog samarbete för att åstadkomma en förbättring vad avser lagstiftningsprocessen på EU-nivå, där RWE bland annat underströk vikten av upprättandet av nationella kompletterande konsekvensutredningar inför förhandlingar i rådet.

Under året hölls även två styrelsemöten och två sekretariatsmöten i Stockholm. Vid det sista mötet i december överlämnades ordförandeskapsklubban till det Nederländernas oberoende granskningsorgan, ATR, som kommer att leda arbetet i RWE 2024. Vid mötet presenterades ett ambitiöst arbetsprogram för nästa år. Mot bakgrund av att flertalet RWE-organ faktiskt fått ökade resurser och i vissa fall stärkta mandat under 2023 finns goda förhoppningar om att RWE kommer att bidra till bättre utformade regelverk på nationell och EU-nivå.

RegWatchEurope

REGWATCHEUROPE'S MEDLEMMAR

Regelrådet

Swedish Better Regulation Council

The Swedish Better Regulation Council, SBRC

ATR

Adviescollege Toetsing Regeldruk

The Dutch Advisory Board on Regulatory Burden, ATR

The German Regulatory Control Council, NKR

Regulatory Policy Committee

The Regulatory Policy Committee, RPC

Regelrådet

The Norwegian Better Regulation Council, NBRC

The Czech Regulatory Impact Assessment Board, RIAB

The Finnish Council of Regulatory Impact Assessment, FCRIA

THE DANISH BUSINESS REGULATION FORUM

The Danish Business Regulations Forum, DBRF

Reflektioner över verksamhetsåret 2023

Årets statistik

År 2023 utgjorde andelen yttranden 74 procent av det totala antalet besvarade remisser, vilket är en större andel än de föregående verksamhetsåren.⁹ Statistiken visar att andelen godtagbara konsekvensutredningar uppgår till 61 procent, vilket är en försämring med 6 procentenheter i jämförelse med 2022.¹⁰ Som brukligt varierar resultatet mellan de remitterande regelgivarna. Regeringskansliet internt har en andel godtagbara konsekvensutredningar på 52 procent, vilket är ett försämrat resultat i jämförelse med år 2022.¹¹ Kommittébetänkanden visar i år ett resultat på 56 procent godtagbara konsekvensutredningar.¹² Vad gäller myndigheter är resultatet det näst lägsta sett till de senaste fem verksamhetsåren.¹³ Kategorin myndighetsrapporter¹⁴ förbättrade sitt resultat relativt markant – men det är en svårbedömd kategori då antalet remisser i denna kategori även i år är få till antalet (8 st). Det är därför svårt att dra några långtgående slutsatser av resultatet.

Regelrådet kan konstatera att i år förbättrar den nämnda svårbedömda kategorin myndighetsrapporter, liksom kommittébetänkanden, sitt resultat något, medan Regeringskansliet internt samt myndighetsföreskrifter försämrar sitt resultat gällande konsekvensutredningarnas kvalitet. Regelrådet kan också konstatera att medan myndighetsföreskrifter som ett kollektivt endast undantagsvis visar ett resultat under 70 procent godtagbara konsekvensutredningar, sker tappet för departementen från lägre nivåer. Regelrådet ser allvarligt på det nämnda, särskilt eftersom det i departementens regelarbeten ofta lämnas förslag med betydande effekter för företag – och inte sällan sektorsövergripande för stora grupper av företag. Reglers effekter behöver utredas i ett tidigt skede i processen – och för varje författning som lämnas genom hela regelkedjan. Regelrådet ser inte sällan att man såväl i kommittébetänkanden som i departementspromemorior vill skjuta sådana utredningar framför sig, till ett senare skede i processen. När det är dags för ansvarig myndighet att lämna föreskriftsförslag är därmed samtliga effekter fram till dess outhärliga, vilket medför ett besvärligt utgångsläge för myndigheten. Likaså kan i det här avseendet nämnas att det är tidigt i regelkedjan som ramarna sätts. Om en icke optimal lösning uppmärksammas först när det är dags att ta fram föreskrifter är det ofta svårt för myndigheten att lyckas åstadkomma en lämpligare hantering, eftersom de behöver förhålla sig till de ramar som redan är satta.

Regelrådet kan konstatera att en del av utmaningen med konsekvensutredningsarbetet är att förutsättningarna varierar beroende på förslagsställare. I statliga utredningar arbetar kommittén under en begränsad tid i en särskild konstellation med vissa avgränsade frågor, därefter upplöses kommittén. I myndigheter finns det möjlighet att få en kontinuitet kopplat till arbetet med konsekvensutredningar. Myndighetens personal bygger över tid upp sin kompetens i konsekvensutredningsarbetet eftersom de inte sällan upprättar sådana vid fler än bara enstaka tillfällen. Som framgår av statistiken märks detta i de konsekvensutredningar som Regelrådet yttrar sig över. Över tid presterar myndigheter ett bättre resultat än både departementen, statliga utredningar och myndighetsrapporter. Det är inte enbart den personal som upprättar konsekvensutredningarna som är av vikt – utan även ledarskapet som sådant – att det finns ett engagemang kring att utreda reglers effekter, att tid och resurser avsätts för det arbetet och att det finns en lärandekultur som tar om hand såväl goda exempel som områden med förbättringspotential.

9 År 2023 besvarades 265 remisser, varav 195 med yttrande, motsvarande en andel på 74 %. År 2022 besvarades 285 remisser, varav 164 med yttrande, motsvarande en andel på 58 %. År 2021 besvarades 343 remisser, varav 183 med yttrande, motsvarande en andel på 53 %. År 2020 besvarades 390 remisser, varav 147 med yttrande, motsvarande en andel på 38 %. År 2019 besvarades 311 remisser, varav 154 med yttrande, motsvarande en andel på 50 %.

10 Andelen godtagbara konsekvensutredningar 2023: 61 %. 2022: 67 %. 2021: 58 %. 2020: 53 %. 2019: 66 %.

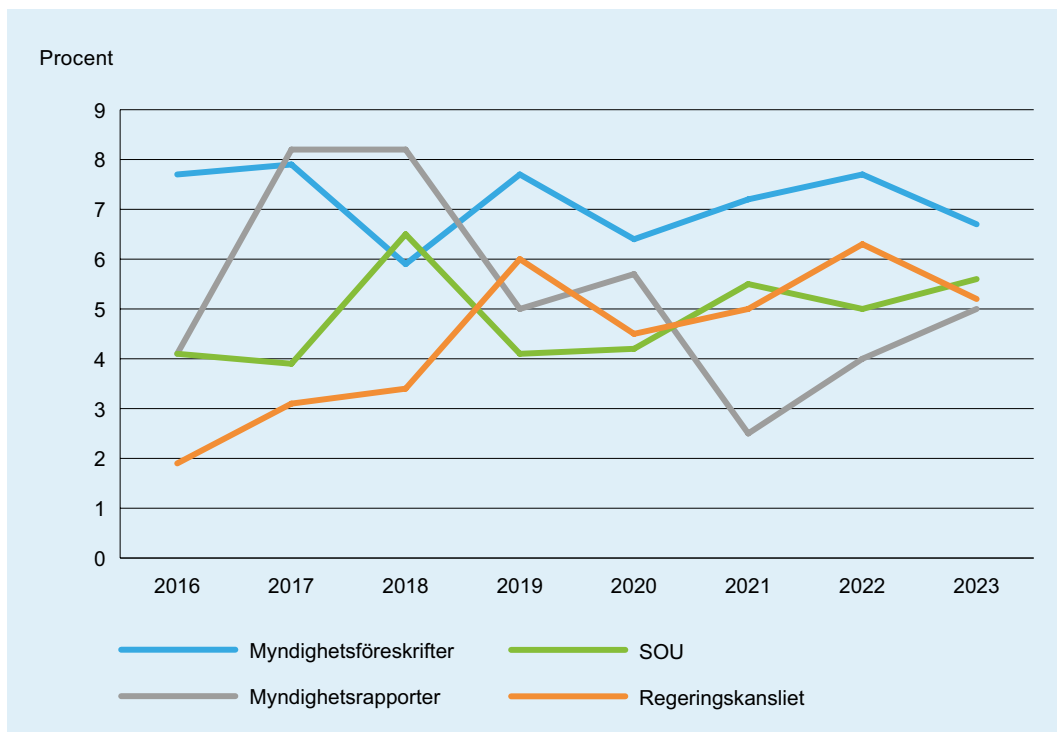
11 Regeringskansliet internt, andel godtagbara konsekvensutredningar 2023: 52 %. 2022: 63 %. 2021: 50 %. 2020: 45 %. 2019: 60 %.

12 Kommittébetänkanden, andel godtagbara konsekvensutredningar 2023: 56 %. 2022: 50 %. 2021: 55 %. 2020: 42 %. 2019: 41 %.

13 Myndighetsföreskrifter, andel godtagbara konsekvensutredningar 2023: 67 %. 2022: 77 %. 2021: 72 %. 2020: 64 %. 2019: 77 %.

14 Myndighetsrapporter, andel godtagbara konsekvensutredningar 2023: 50 %. 2022: 44 %. 2021: 25 %. 2020: 57 %. 2019: 50 %.

Nämnas bör att myndighetsföreskrifter ofta är mer avgränsade, för en viss bransch. Det i sig är en faktor som medför att myndighetens arbete vanligen är mer överskådligt. Det motiverar dock inte de stora skillnaderna i konsekvensutredningarnas kvalitet mellan å ena sidan statliga utredningar och departement och å andra sidan myndighetsföreskrifter. Enligt Regelrådet behöver ett större fokus läggas på konsekvensutredningsarbetet i statliga utredningar och på departementen.

Figur 11: Fördelning av yttranden och andel som uppfyllde kraven per kategori, 2016-2023.

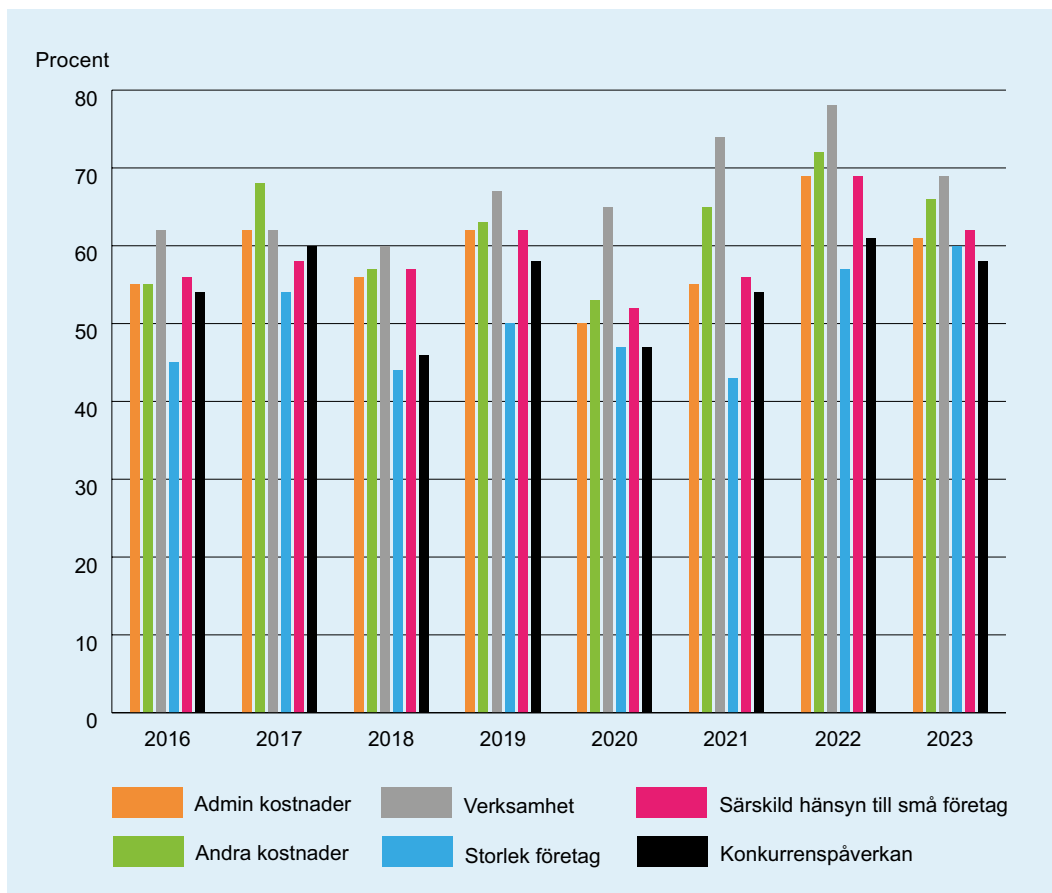
Regelrådets reflektioner kring beskrivningen av specifika aspekter i konsekvensutredningarna

Regelrådet gläds åt att vissa aspekter i konsekvensutredningarna beskrivs på ett godtagbart sätt, och på en relativt sett stabilt hög nivå över tid. Regelrådet kan också konstatera att det över tid är samma aspekter som regelgivare har lättast att beskriva, och det är likaså återkommande samma aspekter som är svårast för regelgivare att beskriva.

Regelrådet vill att det framgår av konsekvensutredningen att förslagsställaren har reflekterat över de företag som berörs av förslaget och att det finns beskrivningar av dessa. För det fall att ett förslag påverkar såväl större som mindre företag är det också värdefullt med en åtminstone övergripande beskrivning av företagens fördelning – hur många företag är att se som större och hur många som mindre? Finns det en övervikt åt något håll? Det är relevant information för att förstå omfattningen av ett förslags effekter, liksom mottagarens möjligheter att anpassa sig till regelverket. Allra svårast har regelgivare att beskriva berörda företag utifrån storlek. Nära sammankopplat till den aspekten är beskrivningen av om särskild hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning. I många ärenden kan någon särskild hänsyn inte tas till små företag. Det behöver då anges och motiveras – beskrivningen kan inte utelämnas. Utelämnade eller alltför övergripande beskrivningar är problematiskt, inte minst eftersom små företag utgör en så pass stor andel av samtliga företag. Vanligen är det också så att den lösning som fungerar bra för ett mindre företag också fungerar bra för ett större företag – medan en lösning som utgår från det större företagets förutsättningar är mer utmanande att anpassa sig till för små företag. Att som förslagsställare tänka småskaligt först är därför att föredra.

Regelrådet ser att det fortsatt finns utmaningar i beskrivningen av ett förslags kostnads- och konkurrenspåverkan. Gällande kostnader vill Regelrådet se såväl kvalitativa som kvantitativa beskrivningar. Regelrådet noterar att vissa förslagsställare beskriver kostnader alltför svepande och med övergripande ordalag. Att en kostnad inte är betydande säger inget närmare om vilka kostnadseffekter förslaget faktiskt får, varken för ett enskilt företag eller för samtliga företag som berörs. Liknande utmaning finns gällande beskrivningen av ett förslags konkurrenspåverkan. Regelrådet ställer sig ofta avvaktande till påståenden som att reglerna gäller för samtliga företag och att någon konkurrenspåverkan därför inte uppstår. Även här har företagens förutsättningar, utifrån exempelvis faktorer som storlek eller geografi, betydelse för deras möjlighet att ställa om verksamheten och följa nya och ändrade regler. Frågan om konkurrenspåverkan har inte sällan flera dimensioner, eftersom en påverkan kan uppstå såväl lokalt och nationellt som på den europeiska och globala marknaden. Likaså påverkar ändrade marknadsförutsättningar företagets konkurrensförhållanden, eftersom det behövs långsiktiga, stabila förutsättningar för att företagen ska våga växa och investera. Frågan om konkurrenspåverkan är mångfacetterad, och regelgivare behöver därför reflektera över och belysa detta på ett allsidigt sätt i konsekvensutredningen.

Sammantaget kan Regelrådet konstatera att det i många konsekvensutredningar kan anas att det inte finns en förståelse för den faktiskt förväntade påverkan på företag, inte minst gällande de mindre företagens förutsättningar. Även om en regeländring i sig inte alltid får betydande effekter för berörda bidrar den ofta till en ökad regelbörda som hämmar företagets möjligheter att utveckla sin verksamhet. Konsekvensutredningarna behöver därför vara transparenta och innehålla tydliga beskrivningar av de effekter som bedöms uppstå, liksom tydliga ställningstaganden med motiveringar om effekter inte bedöms uppstå. Det medför att varje del i konsekvensutredningen behöver vara kommenterad och motiverad.

Figur 12: Andel som uppfyllde kraven per aspekt, 2016-2023.

Regelrådets reflektioner kring regelverket

Förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning är tillämpligt regelverk när konsekvensutredningar upprättas. Regelrådets granskning utgår från 6 och 7 §§ i nämnda förordning. Förordningen beslutades 2007, och många frågor är större och mer mångfacetterade idag än vad de var 2007. En majoritet av de nya och ändrade regler som beslutas idag har sitt ursprung i EU-rätten, därtill kommer regler som har initierats av OECD eller FN. Normgivningen som sådan ser annorlunda ut, vilket är ett skäl till att förordningen skulle behöva utvecklas och anpassas till det. När så inte har skett – och Regelrådets granskning därmed utgår från en förordning som utformades efter främst nationella processer – så blir resultatet lättare bristfälligt. Det skulle därför behövas ett nytt styrande regelverk kring konsekvensutredningar.

Förslag och pågående arbeten som kan leda till ett förbättrat konsekvensutredningsarbete

Regelrådet har de senaste åren sett vissa steg, på ett generellt plan, som skulle kunna leda till ett förbättrat konsekvensutredningsarbete. Utredningen om ett enklare regelverk för mikroföretagande och en modernare bokföringslag lämnade sitt betänkande under år 2021.¹⁵ Därutöver lämnade den förra regeringen en skrivelse till riksdagen med nya förenklingsmål.¹⁶ Under 2022 lämnades förslag i promemorian Bättre konsekvensutredningar.¹⁷ Nämnas kan att Regelrådet lämnade särskilda yttranden över båda dessa remisser.¹⁸ Under år 2023 har Regelrådet fått ökade anslag, vilket har medfört att ytterligare personalresurser har kunnat anställas. Inte minst visar sig detta i att det inte finns några kanslisvar på grund av resursskäl i år. Regelrådet har haft möjlighet att besvara samtliga remisser med effekter av betydelse för företaget med ett yttrande.

Under året har det också kommit avisering om att både ett Förenklingsråd och ett Implementeringsråd ska inrättas. Regelrådet noterar att ju fler fristående råd – desto fler delar att samordna och uppdrag att tydliggöra. Systemet behöver riggas på ett sådant sätt att samtliga råd samverkar mot samma övergripande mål, utifrån sina respektive uppdrag.

Även i år har Regelrådet gått igenom de reflektioner som har lämnats i tidigare årsrapporter, och kan konstatera att det finns glädjeämnen i vissa delar, medan det i andra delar finns stor förbättringspotential. Regelrådet vidhåller vikten av de tidigare reflektionerna och avser att fortsätta den kvalitativa uppföljningen i kommande årsrapporter.

¹⁵ Förenklingslag för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen (SOU 2021:60).

¹⁶ Regeringens skrivelse 2021/22:3, En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga.

¹⁷ Finansdepartementets promemoria Bättre konsekvensutredningar (Ds 2022:22).

¹⁸ RR 2022-4, beslut vid Regelrådets sammanträde den 26 januari 2022, samt RR 2022-207, beslut vid Regelrådets sammanträde den 21 december 2022.

Uppföljning av tidigare års lämnade reflektioner

Kommittébetänkandens kvalitet måste förbättras

Regelrådet har tidigare lämnat rekommendationer om att det behöver läggas en betydande vikt, liksom engagemang och tid, till konsekvensutredningsarbetet i kommittéer. Regelrådet vidhåller det nämnda. Regelrådet anser att ett resultat där strax över hälften av konsekvensutredningarna uppfyller kraven är alltför lågt.

Utredningsdirektiven bör få en öppnare utformning

Regelrådet har tidigare noterat att utredningsdirektiven som lämnas till kommittéer och de utredningar som departementen gör själva eller lämnar till myndigheter ofta är snäva och starkt avgränsade. Enligt Regelrådet behöver sådana direktiv och uppdrag formuleras så att kommittén eller myndigheten får möjlighet att utreda en viss fråga förutsättningslöst. För något år sedan kunde Regelrådet se framsteg i vissa kommittédirektiv. Regelrådet tycker sig dock se en tillbakagång i denna del, och att det ofta är tydligt i direktiven vilken typ av förslag som ska läggas. Detta medför att andra tänkbara lösningar på identifierade problem inte utreds. Rekommendationen i detta avseende kvarstår därför.

Resurser och kompetens är nödvändigt för genomarbetade konsekvensutredningar

Enligt Regelrådet behöver tillräckligt med tid och resurser avsättas för konsekvensutredningsarbetet. Regelrådet har tidigare framhållit vikten av ett sekretariat med experter såsom statistiker och ekonomer som kan bistå kommittéer i deras arbete. Regelrådet har också lyft betydelsen av en utebliven samordning mellan departementen som en faktor till att kommittéerna inte presterar ett bättre resultat. Regelrådet kan inte se att några ändrade arbetssätt eller processer har genomförts i denna del, varför tidigare lämnade rekommendationer kvarstår.

Konsekvensutredningar måste göras tidigt för god effekt i regelprocessen

Regelrådet har sedan lång tid tillbaka framfört att det borde finnas en möjlighet till granskning av konsekvensutredningarnas kvalitet i ett tidigare skede. Genom ett sådant förfarande skulle regelgivaren få möjlighet att omhänderta Regelrådets synpunkter och vid behov komplettera konsekvensutredningen före den ordinarie remissrundan. Regelrådet noterar och ser positivt på att vissa myndigheter väljer att remittera Regelrådet före den ordinarie remissrundan, och tillämpar därmed på frivillig väg det som Regelrådet förordar. Någon formell utveckling av regelprocessen har dock hittills inte skett, varför Regelrådet vidhåller rekommendationen.

EU-konsekvensutredningsprocessen behöver förnyas

Regelrådet har i tidigare årsrapporter lämnat rekommendationer i linje med den hemställan som nämnts tidigare. Hittills har Regelrådets uppdrag i denna del inte ändrats. Regelrådet vidhåller därför den lämnade rekommendationen.

Digitala verktyg för standardiserad information behöver utvecklas

Regelrådet har tidigare framfört att digitala verktyg behöver utvecklas i syfte att regelgivare på ett enkelt sätt kan få tillgång till relevanta uppgifter som behövs i konsekvensutredningsarbetet. Det skulle medföra ett effektivare utredningsarbete med mer välutredda förslag som följd. Någon sådan utveckling har inte skett, varför Regelrådet vidhåller rekommendationen.

Konsekvensutredningsarbetet behöver en översyn

Regelrådet har tidigare efterfrågat en objektiv översyn utförd av OECD av konsekvensutredningsarbetet i Sverige för att säkerställa att det arbetet bedrivs effektivt genom regelprocessen. Någon sådan översyn har inte gjorts. Som framgår tidigare i årsrapporten ser Regelrådet vissa steg i rätt riktning, men önskar fler konkreta beslut. Regelrådet vidhåller därför rekommendationen.

Översyn av beskrivningen av företagens regelkostnader i konsekvensutredningar

Regelrådet har tidigare lämnat rekommendationen att det behöver göras en nödvändig översyn av företagens regelkostnader, gällande hur sådana kostnader ska beskrivas och beräknas i konsekvensutredningar. Regelrådet har också framfört att det är viktigt att kostnadsförändringar som beskrivs i konsekvensutredningar speglar företagens verkliga förhållanden och att beskrivningarna inte blir för teoretiska. Någon sådan översyn har inte påbörjats. Regelrådet vidhåller därför rekommendationen.

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

www.regelradet.se